

Tghebuerde under selver kercken dat een gheheeten Pyro² met eender vrouwen onder enen outaer vleeschelijcke werken de[de]³. Die wert in selcker manieren geplaecht,⁴ datsi op malckanderen bleven sonder van een te connen sceyden ende bleven also den heelen dach datse menich mensche sien mochte. Mits den welcken men processie gaen moeste ende God den Heere bidden dat hise ontslaen wilde, dat so des avons ghesciede. Ende men moeste de kercke weder wijen ende der selver vrouwen sette men ter penitencien drie sondaech na deen dandere⁵ naect om de kercke te gane, haer met roeden slaende, ende haer sonden betren ende ieghelijcken openbaren.

Dairom eest goet dat men under kercken reyn ende devoet si, daer van ick u te dier meyninghen noch een exempl seggen wille dat binnen corte jaren inden lande van P[o]itou⁶ gheschiet es.

1. [Eckrich] fol. 22d: .xxxij. De l'omme et de la femme qui firent fornicacion en l'eglise

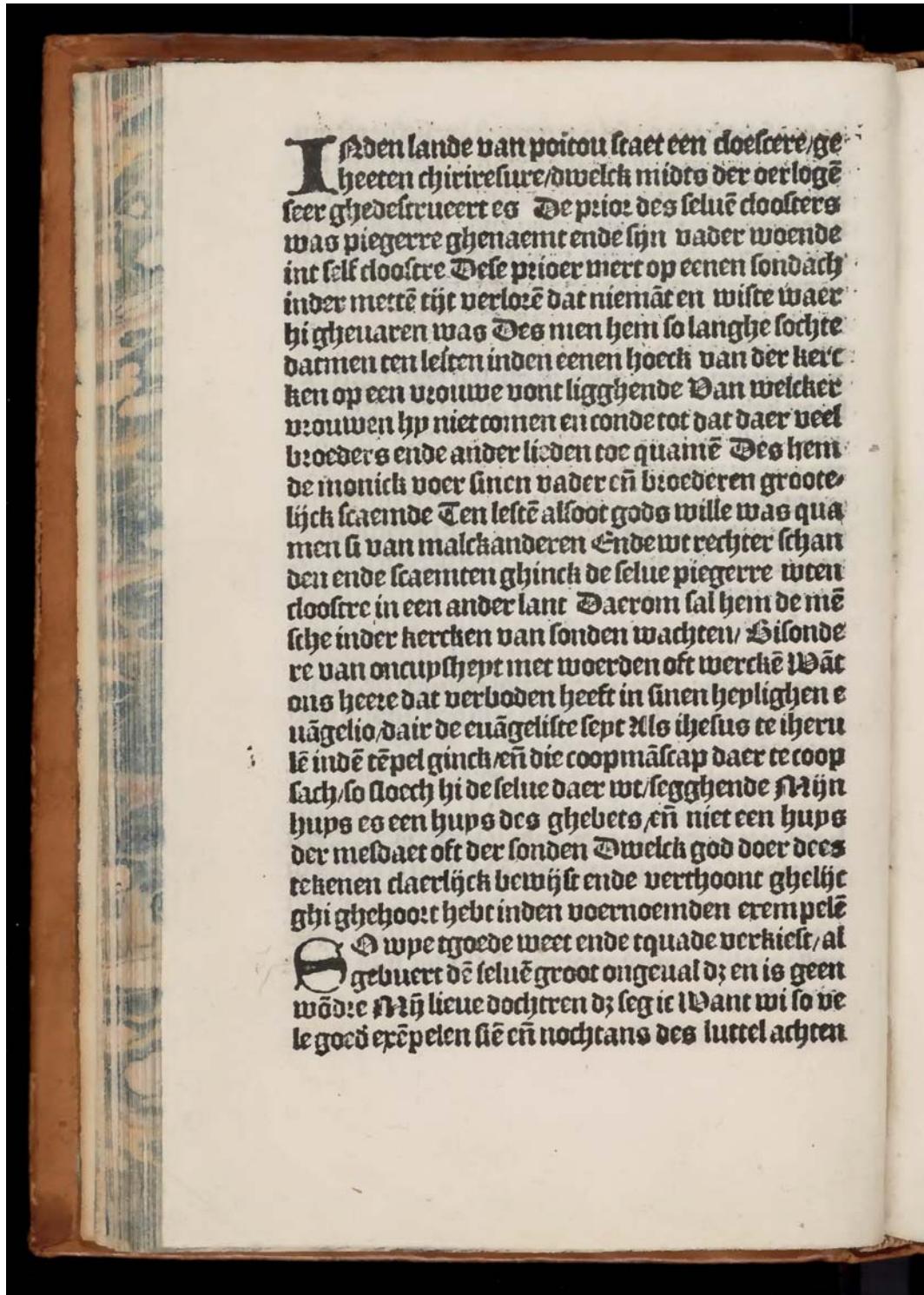
2. [Eckrich] fol. 22d: que un qui avoit nom Pierrot Luart estoit sergant de garde en l'armee — [Furter 1513] fol. D3r: das einer genant pyromat /

3. [Vander Noot 1515]: de (haplografie)

4. geplaecht: gestraft

5. na deen dandere: na elkaar — lees?: deen na dandere

6. [Vander Noot 1515]: pitou

Washington, Library of Congress, Rosenwald Collection 1131, fol. f4 verso

I Nden lande van Poitou staet een cloestere, geheeten Chiriresure,² dwelck midts der oerlogen seer ghedestructeert es. De prior des selven cloosters was Piegerre ghenaemt, ende sijn vader woende int self cloostre.³ Dese prioer [w]ert op eenen sondach inder metten⁴ tijt verloren dat niemant en wiste waer hi ghevaren was. Des men hem so langhe sochte datmen⁵ ten lesten inden eenen hoeck van der kercken op een vrouwe vont ligghende, van welcker vrouwen hy niet comen en conde tot dat daer veel broeders ende ander lieden toe quamen. Des hem de monick⁶ voer sinen vader ende broederen grootelijck scaemde. Ten lesten, alsoot Gods wille was, quamen si van malckanderen. Ende uit rechter schanden ende scaemten ghinck de selve Piegerre uuten cloostre in een ander lant.

Daerom sal hem de mensche inder kercken van sonden wachten, bisondere van oncuysheyt met woerden oft wercken, want ons Heere dat verboden heeft in sinen heylighen evangelio, dair de evangeliste seyt: Als Jhesus te Jheru[sa]lem⁷ inden Tempel ginck ende die coopmanscap daer te coop sach, so sloech hi deselve daer uut, segghende: "Mijn huys es een huys des ghebets ende niet een huys der

1. [Eckrich] fol. 23a: .xxxiiij.

2. [Eckrich] fol. 23a: une abbaie qui a nom Chievre Foye — [Furter 1513] fol. D3r: ein closter genant chieriresüre /

3. [Eckrich] fol. 23a: Le prieur de celle abbaie avoit un nepveu qui avoit a nom Pigiere. — [Furter 1513] fol. D3r: Der prior des selben closters / hat einen vetteren genant piegierre / — Bij [Furter 1513] (en [Eckrich]) is Piegierre de neef van de prior, en is hij degene die de zonde begaat. Bij Vander Noot heet de prior Piegerre, woont diens vader (verkeerde vertaling voor 'vetter') in het klooster, en is het de prior die de zonde begaat.

4. inder metten tijt: op het tijdstip dat de 'metten' gebeden worden c.q. de eerste mis gecelebreerd wordt, ooit rond middernacht maar gaandeweg verschoven naar (zeer) vroeg in de ochtend — [Eckrich] fol. 23a: Si advint a un jour de dimanche que l'en dit matines et la messe. Si demandoit l'en partout cellui Pigiere et ne povoit estre trouvé. — [Furter 1513] fol. D3r: der ward eins Sonntags nach der mettyn verloren

5. datmen: dat men hem

6. monick: bij Vander Noot abusievelijk de prior

7. [Vander Noot 1515]: iherulem (haplografie)

mesdaet oft der sonden!”⁸ Dwelck God doer dees tekenen claerijck bewijst ende verhoont, ghelyc ghehoort hebt inden voernoemden exemplelen.⁹

S O wye tgoede weet ende tquade verkiest, al gebuert den selven groot ongeval, dat en is geen wondre. Mijn lieve dochtren, dat seg ic, want wi so vele goeder exemplelen sien ende nochtans des luttel achten, [f5r] maer meer den sin stellen tot den sonden dan tot den duechden, de welcke hen selven bedriegen ende teghen de natuere doin, teghen de *Thien Gheboden* ende tegen de leeraers die ons onse behoudenesse ende alle duecht metter scriptueren leeren ende verclaren, dwelck wi weynich achten. Want wi sien dat den meesten deel der menschen hen houden regierende na den lust des vleesch ende na begheerlijcheyt der werelijcker eeren. Van den welcken de somighe staen na Hooverdicheyt, na consten ende rijcdom.¹⁰ Dander sijn nidich ende hatich.¹¹ De derde bedriven meer oncuyscheden dan wolven oft o[n]redelijcke dieren. De vierde sijn ghulsich in eten ende drincken. De vijfste sijn ghierich ende begheren ander lien¹² goet. Si stelen, rooven, sweren, verraden, woeckeren ende en seggen van niemande eenige duecht. De selve sijn al verdoelt ende bedroghen midts dat si sodanighen quaden wille ende quade temptaciën¹³ niet en weerstaen. Ende so langhe als si dat doen ende daer bi bliven, sijn si inden wech der verdoemenessen, also lange tot datsi daer af doer warachtighe biechte ende berou ontslaghen worden.

N U sijn daer andere die hen herte ende gedachte in God stellen ende doer de liefde die si tot onsen Heere hebben, houden si hen reyne ende suvere, dachlijcx teghen de temptaciën der oncuysheyt stridende, hen ooc soberlijck van spise ende dranc onderhoudende,

---

8. Parafrase van *Matthaeus 21,13 / Lucas 19, 46.*

9. [Eckrich] fol. 23b: comme ouy avez que il a fait nagaires en ces deux eglises — [Furter 1513] fol. D3v: als jr geho^{ert} haben in beiden vorgemelchten kilchen.

10. [Eckrich] fol. 23c: comme les uns qui se orgueillissent pour leur beauté, les autres pour leur richece, et les autres pour leur gentillece. — [Furter 1513] fol. D3v: Dere ein teil nach hochfart / nach kunst adel vnd richtum /

11. Hierna ontbreekt in [Vander Noot 1515] ‘wraakzucht’ — [Furter 1513] fol. D3v: Die dritten vß zormu^etikeit / die ir hertz vff rachßel setzen /

12. lien: lied'en

13. quade temptaciën: bekoring tot het kwaad

dwelc een blussinghe des viers der oncuysheyt es.¹⁴ Dan sijn andere die de gracie hebben der ghiericheit te weerstane midts datsi met rede-[f5v]lijcheyt te vreden sijn. De somige sijn barmhertych ende gheven gherne om Gode. Si sijn ghetrouwē ende gonstich haren even Kersten,¹⁵ daer om hen God een vredelijck leven verleent, want wie nijt, haet ende kivinghe soect, die es altijt met grooter smerten bevaen. Si slaen hen selven oock met hens selfs roede¹⁶ ende maken hen selven doer haren nijt ende haet dachlijcx hen mesval lanck so swairder. Daer om seyt¹⁷ God inden evangelio: ¹⁸ Alle die ghene die hem ter eeran van Mi suyver houden ende haren naesten duecht bewisen, die ghelycken haren Meestere, dat es God den vadere, van welck si Sijn heyligh gebot hebben doer oerdinancie der heyligher Kercken, die si met goeder herten houden. De selven sijn oock kinderen ons Heeren ende erfghenamen des ewighen le[v]ens.¹⁹ Daer om, mijn lieve dochteren, hebt goet betrouwen in God, dach ende nacht, ende bemint Hem met vreesen! So sal Hi u bescermen voer alle tem[p]taciën²⁰ ende becoringhen.

Ick wil u oock voer oogen bringhen ende bethoonen de duechdelijcke, goede vrouwen die God inden *Bibel* belovet,²¹ die doer hen du[e]chden²² ende heylige wercken behouden sijn geworden,

---

14. [Eckrich] fol. 23d: Et aussi se tiennent sobrement de viandes delicieuses par quoy la char est tempee, car la delicieuse viande et les bons vins et deliz du corps sont alumail et tison du feu de luxure — [Furter 1513] fol. D3v: Sich ouch meßeklichen mit güter vnd lustiger spysen essens vnd trinckens regieren / welches das für der vnküscheit am meisten thüt entbrennen /

15. Opvolgers van het gebod: Heb uw naaste lief! (*Matthaeus* 22, 39: [...] diliges proximum tuum sicut te ipsum).

16. Vgl. Teu[s] cuelt la verge dont il meïsmes est batu (Morawski, *Proverbes français antérieurs au XVe siècle*, 2335.)

17. [Eckrich] fol. 23d: Et pour ce Dieu benoist en l'Euvangille les debonnaires de cuer et les paisibles. — [Furter 1513] fol. D3v: Darumb gott der herr in sinem ewangelio die guëtigen segnet / — Anders dan in zijn bronstekst(en) laat Vander Noot Jezus iets ‘zeggen’ in plaats van ‘zegenen’.

18. In de bronstekst zal hier gerefereerd zijn naar de Bergrede in *Matthaeus* 5, 1-11, maar in de vertaling van Vander Noot is het ‘citaat’ onvindbaar.

19. [Furter 1513] fol. D3v: vnnd besyutzer der ewigen froëiden /

20. [Vander Noot 1515]: temtaciën

21. belovet: looft, prijst

22. [Vander Noot 1515]: duchden

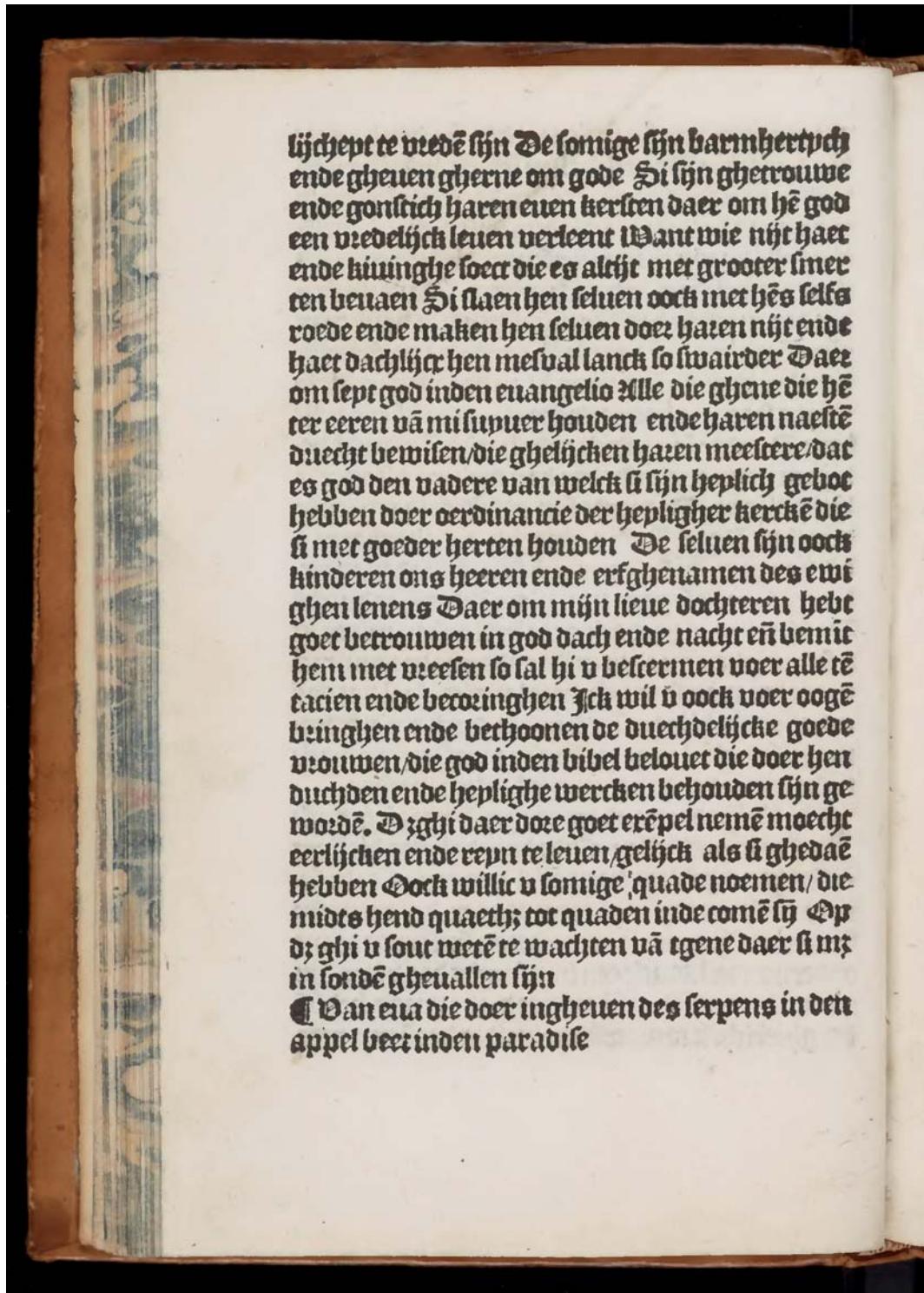
dat ghi daer dore goet exemplē nemen moecht eerlijcken ende reyn te leven, gelijck als si ghedaen hebben. Oock willic u somige quade noemen, die midts hend[er]²³ quaetheyt tot quadēn inde comen sijn op dat ghi u sout weten te wachten van tgene daer si met in sonden ghevallen sijn.

---

23. [Vander Noot 1515]: hend — Lees?: hender (*MNW* s.v. HENDER)

Naer meer den sin stellen tot den sonden dan tot den duechden De welche hen seluen bedriegen en teghen de natuere doin/teghen de thiengheboden ende tegen de leeraers/die ons onse behoudenesse ende alle duecht metter scriftueren leeren ende verclaren/dwelck wi wepnich achten. Want wi sien dat den meesten deel der menschen hen houden regiereu na den lust des vleesch/ende na begheerlyc heyt der werelijcker eeren Van den welcken de somighe staen na hoouerdichept/na conste ende ryc dom Dander sijn nudich ende hatich De derde bedriuen meer oncupsheden dan woluen oft ourede lijkche dieren De vierde sijn ghulisch in eten ende drincken De vyfste sijn ghierich ende begheren a der lijen goet Di scelen/rooue/sverē/vraden/woecheren/ende en seggen van niemāde eenige duecht De selue sijn al verdoelt ende bedroghen midts di si sodanighen quaden wille ende quade temptaci en niet en weerstaen Ende so langhe als si dat doe ende daer bi bliuen/sijn si inden wech der verdoemessen/also lange tot dat si daeraf doer warach tighe biechte ende berou onslaghen worden.

Dv sijn daer andere die hen herte en gedach te in god stellen Ende doer de liefde die si tot onsen heere hebben/houden si hen repne ende suuere/dachlyc teghen de temptaci en der oncupshz scrijdende. Hen ooc soberlyc van spile ende dranc onderhouden/dwelc een blussinghe des viers der oncupshept es Dan sij andere die de gracie hebbē der ghiericheit te weerstanē/midts dat si niet rede

Washington, Library of Congress, Rosenwald Collection 1131, fol. f5 verso